

An © 2015 Gannas

Lowender 2015

Rag kan hag ilow dons ha lowender ny vydh tyller arall yn Kernow, mis-Hedra 2015; dywgh dhe'n Lowender Pyran. agan goel keskeltek meur, a vydh synsys dhe'n kynsa prys y'n Ostel Atlantek, Tewynn Pleustri (skeusenn dhe-woeles).

An dydhyow poran hevlyna yw dy'Mergher an 14^{ves} a vis-Hedra bys yn dy'Sul an 18^{ves} a vis-Hedra.

Pella derivadow a-dhiworth: www.lowenderperan.co.uk po a'n soedhva ☎ 01872 553413 rag tokynyow ha derivadow an dowlenn: Chi Park Hoskin, Pennhalow, Truru, Kernow TR4 9MB.

Apposyansow 2015 Solempnita an piwasow

Moy es tri-ugens den a dheuth dhe Druru rag gweles ombroforion sewen (nebes anedha y'n skeusenn dhe-woeles) yn apposyansow Kesva an Taves Kernewek gelwys dhe Lys Kernow, rag degemmeres aga thestskrifow diworth agan Bardh Meur Nowydh, Dr. Merv Davey.

skeusenn gans Delia Brotherton

Avisyans: Etholans

Kesva an Taves Kernewek 2015-6

Eseli an Gesva nowydh a vydh dewisyys gans eseli Kowethas an Yeth Kernewek. Kedhlow a veu dannvenys gans An Gannas mis-Gwynngala.

Lyther a Alban

a-dhiworth Yowann Byghan

(agan kesskrifer arbennik albanek)

Màiri Mhòr nan Òrain

Dres moy es seyth kansblydhen, re beu prydydhyon ow skrifa yn Gàidhlig.

Nyns yw aswonnys aga henwyn yn ta y'n bys sowsnek, mes aswonnys yns yn Alba: Gille Brighde Albanach ('Mab Bride an Alban', kynsa kwartron an 13^{ves} kansblydhen); Alasdair mac Mhaistir Alasdair (18^{ves} kansblydhen); Donnchadh Bàn Mac an t-Saoir (Duncan Ban MacIntyre, 1724-1812); Somhairle Mac-Gill Eain (Sorley Maclean, 1911-1996).

Mes yn herwydh an brydydhyon a vri ma, yma ynwedh lies bardhes Gàidhlig: Aithbhreac Nighean Coirceadail (1460, hag a skrifas galargan veurgerys rag hy gour); Màiri MacLeod na Hearadh (Mary McLeod of Harris, 1615-1707); Mairghread nighean Lachlainn (myrgh Lachlan) ha Catriona Nic Fhearghais (myrgh Fergus), hag a skrifas yn kever an poenvotter a sywyas an rebellyansow 1715 ha 1745; ha bardhesow Gàidhlig arnowydh, kepar ha Màiri NicGumaraid (Mary Montgomery) a'n dydhyow ny.

Mes an vardhes albanek an moyha meurgerys yw Màiri Mhòr nan Òrain ('Maria Veur an Kanow'), Mary MacPherson, 1821-98), hag a skrifas 'kanow-protest' a'y dydhyow hy.

**Maria Veur
an Kanow**

Genesik Portrigh (Portree) yn An t-Eilean Sgitheanach (Skye), Màiri a skrifas yn kever Klerheansow¹ an degblydhynyow 1850-1870, may feu diannedhys milyow a Albanyon y'n Ugheldiryow. Dhe wir, dell leveryys hi hy honan, '*S e na dh'fhuiling mi de thàmait a thug mo bhàrdachd beò*' ('Yth o an uvelheansow perthys genev vy hag a wrug bywa ow bardhonieth.')

Y'n bardhonek *Luchd na Beurla*, hi a wra krodhvolas war an soudoryon re gonstrynas orth an werin may hassens aga threvow:

*Chunnaic mise am am bruaadar,
Saighdearan a' tighinn mun cuairt domh,
Caipitin Bolland 's dà mhnaoi uasail,
'S gabh mi uamhas 's rinn mi èirigh.*

(Y hwelys vy yn hunros
Soudoryon ow tos yn kylgh y'm kyrghynn,
An Kaptan Bolland gans y dhew goweth nobyl,
Hag euth meur a'm difunas.)

¹ klerheans +ow, clearance

Yn Soraidh le Eilean a' Cheo (Farwell dhe Ynys an Niwl), hi a wra ha gormola ha kyni ynys veurgerys hy flogholeth:

Soraidh leis an àit',
An d'fhuair mi m'arach òg,
Eilean nam beann àrda,
Far an tàmh an ceò;
Air am moch a dh'èireas
Grian nan speur fo ròs,
A' fuadach neul na h-oidhche,
Soillseachadh an Stòrr.

(Farwell dhe'n le,
May kevys ow magereth yowynk,
Ynys an bleynyow ughel,
A gres, hag a niwl;
Owth omdhrehevel a-varr
Howl an ebron po an rosen,
Hag a skoell a-les kommol an nos,
Ha lymna an Stòrr.)

(An Stòrr, po *The Old Man of Storr*, yw furvyans kerrek aswonmys fest yn ta yn An t-Eilean Sgìtheanach.)

An lavar koth rag bardh po rag prydydh yn Alban yw *makar*, ger Lallans ow styrya gwrier po kreador. Makar gwir heb dowt o Màiri Mhòr nan Òrain, hag a wra kachya bys y'n jydh hedhyw yn hy hanow ha hireth ha kerensa an werin albanek a-barth aga bro veurgerys.

Menkov dhe Varia

Pysadow:
Kernewek Dasserghys A-varr
gans Barney Carver

Warlyna y kevis vy yn paper-nowodhow koth treylyans Kernewek a bysadow didheurek.

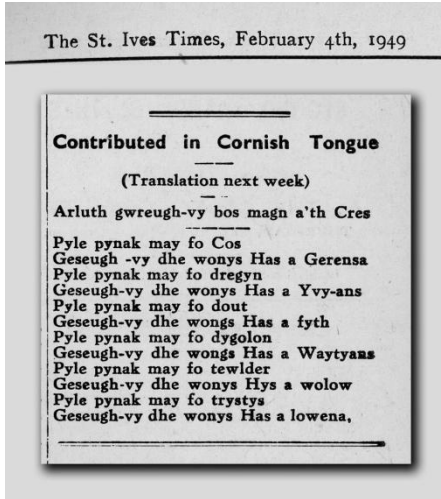
An pysadow ma a veu dyllys dihanow yn *The St Ives Times*, 4^a a vis-Hwevrer 1949, yn Kernewek yn tien. Y'n dyllans a sywyas (11^{ves} a vis-Hwevrer 1949) an keth pysadow veu pryntyes yn Sowsnek.

Y'n eur na Kernewegoryon oll a usya lytherennans Kernewek Unys, ytho my re'n treuslytherennas. Yma ow vershyon vy Kernewek Kemmyn a-woeles hag ynno kammbyntow re beu ewnys:

Arloedh gwrewhg vy bos mayn a'th kres

- Py le pynag may fo kas,
- Gesewgh vy dhe wonis Has a Gerensa.
- Py le pynag may fo dregynn,
- Gesewgh vy dhe wonis Has a Evyans.
- Py le pynag may fo dout,
- Gesewgh vy dhe wonis Has a Fydh.
- Py le pynag may fo digolon,
- Gesewgh vy dhe wonis Has a Waytyans.
- Py le pynag may fo tewlder,
- Gesewgh vy dhe wonis Has a Wolow.
- Py le pynag may fo tristys*,
- Gesewgh vy dhe wonis Has a Lowena.

(* tristys yw varienn a'n ger tristans/tristyns a diskwedh chanj a'n son [-ns] > [-s]. Mir orth *An Gerlyver Meur* folenn 643.)

An pysadow par dell veu dyllys y'n paper-nowodhow yn 1949

Dell hevel hemm yw trelyans a'n kynsa hanter a bysadow Frynkek skrifys a-dro dhe 1912 ha dyllys yn kynsa le y'n lyver-termyn spyrysel *La Clochette* ('An Kleghik'). Nyns esa hanow dhe'n pysadow mes y feu pryntyes yn-dann an titel '*Belle prière à faire pendant la messe*' (Pysadow teg dhe wul dres an oferenn). Termyn berr a-wosa henna y teuth ha bos askrifys, yn fals, dhe Sen Francis a Assisi hag yndellma yth yw gelwys treweythyow Pysadow Sen Francis.

Kepar ha'n trelyer Kernewek, anaswonnys yw hanow an awtour Frynkek.

An kynsa trelyans Sowsnek a wrug omdhiskwedhes yn 1927 yn lyver-termyn dyllys yn Statow Unys gans Krenoryon hag y tal dhyn attendya nag eus marnas diw vlydhen warn ugens

ynter vershyon Sowsnek ha vershyon Kernewek an pysadow.

Mes piw a wrug an trelyans ma? Ny allav vy bos sertan. Kyns es hemma ha Henry Jenner (Gwas Myghal) ha Ralph St. V. Allin-Collins (Hal Wyn) re bia kesskriforyon reyth dhe'n *St Ives Times*, mes erbynn 1949 an dhew re varwsa.

Yth esa Robert Morton Nance (Mordon) trigys yn ogas dhe Borthia hag ow kesskrifa dhe'n paper-nowodhow treweythyow; yn hevelep ev yw trelyer an moyha gwirhaval.

Byttegyns yn rannidir Porthia yn eur na yth esa Kernewegoryon erell gans galloes a skrifa an trelyans ma, kepar ha Susan Green (Dynsak Porthia) rag ensampel. Mestres Geen re gesskrifa dhe'n *St Ives Times* kyns; hi re bia gwrys bardhes an Orsedh yn 1946 dres apposyans Kernewek; ha, termyn berr a-wosa dyllans an pysadow, hy hwedhel Kernewek 'An Drokspyrus Foj' a veu dyllys y'n lyver-termyn *Old Cornwall* (Gwav 1950). Rakhenna, dell welir, nyns yw sertan y vos ober Nance.

My re hwilas an trelyans ma yn lyver Kernewek liesek ha sur ov na veu ev – po vershyon Kernewek arall anodho – dyllys yn le vyth kyns lemmyn marnas *The St Ives Times*. Byttegyns, mars yw redyer *An Gannas* a woer ken, po aswonn piw a drelyas an pysadow ma, gwra agan derivas mar pleg.

Yn finweth, dhe'm brys vy, y tal bos an pysadow gwrys yn tien yn Kernewek; ytho ottomma y nessa hanter trelyes genev:

A Vester, grontewgh ma na hwilas

bones konfortyes moy es konfortya.
Grontewgh ma na hwilav bones
konvedhys moy es kovedhes.
Grontewgh ma na hwilav bones kerys
moy es kara.
Drefenn hy bos dre rians y ressevons;
der ankov y trovyn;
dre evyans yth on ni gevys;
ha'y bos dre vernans yth on ni
dasserghys dhe vwynans heb diwedh.
Amen.

**An Volleth
hwedhel gans
Mary Sutcliffe**

Skwier Konan a wrug dh'y vargh
hedhi ogas dhe yet stat y gentrevok, Syrr
Ranulf. Dres an gwydh y hyllys gweles
plas nowydh Syrr Ranulf, neb a sevis ena
y honan ow mires orth an seri men ow
korfenna an to.

'Henn a vydh drehevians fin, ow
Arloedh, pan yw gorfennys,' yn-medh
Konan. 'Heb mar, y fydh an kost bras
dres eghenn.'

'Nyns yw res dhyn prederi yn kever
an kost, y'n bluw ma,' a worthybis Syrr
Ranulf, gans minhwarth kontentyes hag
orgelous. 'Y'n dre ma, ni a'gan beus
nebes dreheviansow bras-oberys. Pobel
a dheu dhiworth leow a-bell dhe vires
orth agan eglos, Sen Jude, rag gweles an
tour bryntin. My a arveth pennser pur
skentel. Truedh a'm beus yn kever an
gordhroglamm neb a hwarva dhis yn
pluw Sen Melwyn pan vynnys jy
ughelhe an tour ena. Oll dha worholyon

a veu gwrekkys. Yn hwir, henn o koll
bras dres eghenn.'

Skwier Konan a vrathas y weus hag
omkonstryna dhe vinhwerthin. 'Yn
hwir, ow Arloedh,' yn-medh ev dre
dhyns gwrynys, ow perthi kov a'n
hager-awel euthyk re sedhsa y dri gorhel
bras, nans o deg blydhen. Ev re golmsa
kemmys arghans, mayth o res dhodho
gordhylllo oll an seri men ha daswertha
arta oll an veyn na re bareusis ev rag
drehevel an tour nowydh devisyes,
drefenn na allas ev pe nahen kostow y
varghen-tir. Ha pup-prys Syrr Ranulf a
gampoellas yn maner vismerus dhe
Gonan yn kever an difyk.

Boghosek re bia ev dres deg blydhen,
mes lemmyn an trevasow re sewensa hag
arghans o kavadow. Lemmyn an
weythoryon re obersa ow trehevel an
tour nowydh dres diw seythun ha'n nessa
leur o ogas ha gorfennys. Lemmyn yth o
an termyn dhe dhiskwedhes dhe Syrr
Ranulf bos tus rych erell neb a ylli
golusegi aga eglos ha gwaynya gober rag
aga enev. Seulabrys, ev a arvethas an
seri men hag, y'n nessa seythun, i a wre
dalleth drehevel an nessa leur dhe dour
isel eglos Sen Melwyn. Henn a dys'sa
Syrr Ranulf ma nag o ev an unnel den
rych ha hel yn Kernow, hag ynwedh may
teu goeth a-dherag koedh. Ha'n plas na
mar vras owth ombraysya gans y
wulusogneth, prag na wrug Syrr Ranulf
neppyth dhe les gans an arghans? Ena
tybyans perfyth a dheuth dhe Konan.

An nos na, Konan a dhibarthas
dhiworth y ji wosa loersedhes ha sywya
hyns tewal, kul ha gwius dres an koes,
dhe gryllas yn lannergh le may esa trigys
koeswiger nans yw meur a vlydhynow.

Mes lemmyn yth o chi dhe deyr benyn pur goth. Dell levery, pur roasek ens i yn skientoleth kevrinek. Konan a bonkyas orth an daras ha'n venyn goth a'n igoras. Konan a hwystras dhedhi yn skon, bathow a dynkyalas, an venyn a vinhwarthas ha penndroppyha hag ev a entras y'n gryllas. Termyn hir ev a drigas a-bervedh. Ena wosa meur a vynyssenow, ev a gwityas an gryllas hag eth war-tu ha'y ji.

An nessa nos, ha'n howl ow sedhi yn-dann an worwel, korflann Sen Melwyn o badhys yn golow owrek ha kommel rudhwynn a gregi y'n howlsedhes. 'Oll hwi a yll mos tre,' a armas mester an ser men. An dus a worras aga thoulow y'ga sagh ha travalya dhe-ves. Linennans growanek ha berr tour Sen Melwyn, drehevys lies troes-hys hepken a-ugh linenn an to, a omdhiskwedhas tewal erbynn an ebron owrek. Yn skon, an tour ma a wordremena ughelder tour Sen Jude, eglos Syrr Ranulf orgelous. Ena Konan a allsa gul ges a Syrr Ranulf, yn drog-gras rag an skorn re dhiskwedhsa ev dhe'n eglos Sen Melwyn.

Termyn a bassyas. An klokk a senis hanter-nos. An gorflann o dibobel. Nyns o den fur neb a dhothya omma yn mysk an bedhow pan wandras nosweyth an spyrysyon troblys war-tu ha'ga annedhow kyns. Byttegyns, yth esa son a gammow war wrowynn an hyns. Teyr furv warrgromm, gwiskys yn mantelli skethennys ha du, a omguntellas a-dro dhe ven-kov tas-gwynn Konan ha dhodho topp platt. Oll an teyr a dhug sagh war hy skoedh. Kettep yn hy thorn a igoras hy sagh plosek. An kynsa

gwragh gottha a dhegemmeras, gans gevel, nader dhiworth hy sagh ha's settyas war an men-kov. Hi a grias, 'My a'th helow, Arloedh Bulugwenon Bras, gans oll an nerthow a Ifarn. Ressew ow offrynn.' Ha hi a skwattyas penn an nader gans hy lorgh.

Ena an nessa gwragh a wrug kamm yn-rag. Dhiworth hy sagh, hi a gemmeras kowdarn. Yn-medh hi, 'An offrynn ma a ren ni Dhis, Arloedh Drogoghieu. Gront agan pledyans, ni a bys.'

An tressa gwragh a gemmeras dhiworth hy sagh fardell a geunys ha'y worra yn-dann an kowdarn, ha botell ledhrek a lin a dhinewis hi y'n kowdarn.

'Gront dhyn tan, A Arloedh Sarfgwenon,' hi a grias ha gwevya a-ugh an keunys gans hy lorgh. Yth esa tardh taran ughel. Lughesenn fell a settyas tan dhe'n keunys ha'n kowdarn a dhallathas hwythfi. An gwraghes, oll an teyr, a settyas dalghenn y'ga leuv. I a omblegyas, leverel geryow kevrinek ha kria, 'Agan dever dhy'hwi, Belzebuk agan Arloedh.' I a sesyas aga sagh hag, a-dhistowgh, mos mes a wel. Y'n gorflann, bannaghow poes a law a dallathas koedha.

Mes an lughes ha'n tardhow taran a besyas. Leun o an ebron gans splanner an lughesennow; oll a-dro an tardhow taran a dhassonas. An hager-awel a dhifunas Konan. Ev a omsevis ha hirgamma dhe'n fenester ha mires orth an ebron, ha'n wydhenn ow tossya y'n annawel gowrek. Minhwarth a lesas a-dreus y dhiwweus. Y dowl re obersa. Ev a lagattas a-dreus an prasow war-tu ha plas bras-oberys Syrr Ranulf ow sevel

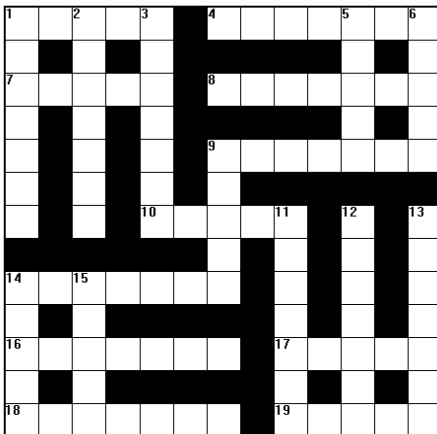
war ledrow kentrevk. Kettep lughesenn a dhiskwedhas linennans y fosow. Mes an spysow ynter an lughesennow a dheuth ha bos berra ha berra. Ena y teuth an pols hag a wortas ev. Lughes a weskis drehevyanans nowydh Syrr Ranulf. Konan a welas an to ow prywsi ha'n fosow nowydh a dhiskaras.

‘Gwrys fest yn ta, ow gweresoresow tarosvannus,’ ev a hwystras.

Mes hag ev ow leverel hemma, y teuth tardh taran arall kowrek ha nammna'n dallhas an lughesenn. Wosa mynysenn, pan ylli ev mires arta war-tu ha'n gorflann, ena ogas dhe'n eglos, yth esa graghell vras a veyn – an tour nowydh Sen Melwyn a worwedhas yn magoryow.

Bys dhe'n jydh ma, tour Sen Melwyn yw pur verr. Konan re gonvedhsa y dhyksans.

Krowseryow
gans
Ray Edwards

a-dreus:

1. Kast (5)
4. Marghoeth war dhiw ros (7)
7. Pennwisk epskop (5)
8. Gorra dhe ves (7)
9. Kewsel pur gosel heb lev (7)
10. Rag esedha warnedhi (5)
14. Degemmeres (7)
16. Der + ni (7)
17. Rann an vlydhen (5)
18. Ny yll kewsel (7)
19. A1 ow mab ker, na borth (OM 1357) (5)

war-nans:

1. Teyrgweyth pypm (7)
2. Koynt (7)
3. Hager awel dredanek ha trosek (7)
5. Omvetya; tressa person (5)
6. Ankombra (5)
9. An mis ma (5)
11. Nagha (7)
12. Nans yw termyn berr (7)
13. Hwegh diner (5)
15. Uskis (5)

Gorthybow dhe'n krowseryow
mis-Gwynngala

Barnabas ~ Tro Bredenek gans Anne Silber

Barnabas, SS634, yw an diwettha ‘*dipping lug rigged*’ gorhel a’n lu lestri a wre pyskessa a-dhiworth porthow kernewek y’n 19ves kansblydhen. Dreheves veu yn kynsa le gans Henry Treworrow rag Barnabas Thomas war dreth Porthgwynn, Porthia, (*Porthgwidde*) yn 1881. Hi re beu daswrys gans an ‘Trest Morek Kernewek’ yn 2005 ha lemmyn tus a yll goelya an lester ma a-dro Kammas an Mont (*Mounts Bay*) po pella.

(www.cornishmaritimetrust.org)

An vlydhen ma ervirys veu goelya an Barnabas a-dro Breten Vur owth holya an trumach re bia kemmerys gans nebes lestri pyskessa Kernewek dres an hav, ow hwyilas hesow an hern hag a vovya dhe’n gogleth dres an misyow hav.

Barnabas a asas Porthynys yn mis Metheven 2015 ow mos dres Porth Ia ha Lannwedhennek dhe Milford Haven hag ena dhe arvor duryen Iwerdhon dhe Howth, Manow ha Alba. Hi eth dhe Fort William ow mos dres an Dowrgleudh Kaledonek ha Logh Ness ha drehedhes arvor duryen Alba diweth mis Gortheren. Hi a veu lewys dres an Dowrgleudh Kaledonek ha Logh Ness gans Dickon

Berriman, mab-kuv-kuv² Thomas Barnabas ha morwas y honan hag esel skath-sawya Porthia.

My a junyas Barnabas yn Wick yn Alba wogleth le may feu genys hendasow ow thas-gwynn. Wick a veu drehevys dhe dhalleth an 19ves kansblydhen avel porth pyskessa hag y hwelis yn gwitthi ena skeusennow ow tiskwedhes tri hans po moy a lestri kepar ha an Barnabas ow tiskarga aga fuskes yn Porth Wick, brassa rann anedha a-dhiworth Alba mes nebes a-dhiworth porthow erell, ha heb mar nebes lestri kernewek ena.

Porth Wick y’n termyn eus passys

Ny a asas Wick myttin a-varr dhe woelya dhe ynysow Orkney hag ow kortos war ynys Stronsay an nos. Arta ni a weles skeusennow koth ena gans oll an lestri pyskessa y’nh port, dhe dhiwedh an 19ves kansblydhen. An trumach dhe ynysow Shetland yw pell ha res yw gorwitha a’n frosow mordidel krev. An ynys Fairisle yw porth salow ha gwynn yn kres an mor ha wor’tiwedh ni a dhrehedhas porth Lerwick yn Shetland.

Yth esa an gwyns ow treylya dhe’n dyghow ha hager awel dargenys ma na

² mab-kuv-kuv, *great-great grandson*

wrussyn gortos pell yn Shetland ha ni a woelyas dres an nos dhe Kirkwall yn Orkney ow kul devnydh agan skentoletth woelya nosweyth rag goelya dhe ynysow Orkney. Ni- a woelyas adro Orkney nebes dydhyow kyns deweles dhe Wick. My a gemmeras an tren tre a-dhiworth Wick mes an Barnabas a besyas gans mayni nowydh dhe'n dyghow ow mos dhe Arbroath, Hartlepool, Holy Island ha Whitby ow tehweles dhe Gernow dalleteh mis Gwynngala kepar ha'n lestri pyskessa koth nans yw kans ha hanterkans blydhen.

An kok kernewek Barnabus

Pregoth Goeldheys
gans Ken George,
Sen Iv, mis-Gwynngala 2015

Nammnygen y kensyn hymna an Goeldheys “Yth eryn ni an gwelyow”. Hedhyw y fynnav mires orth unn linenn ynno: “awelyow teg ha howlsplann”. Pan y’s kelmyn gans an linenn a syw “ha glaw klor avel hun”, y hwelyn bos an tybyans omma, sur lowr, effeyth an gewer war an ys ow tevi. An glaw, hwythys der an awel, a dhowrha an skyllow, ha’n howlsplann a’s gwra dhe

adhvesi. Rag trevas dha, res yw dhe’n gewer bos mantolys; nyns yw da bos re lyb po re sygh. Ni re viras orth hemma yn blydhynow eus passys.

Y’n vlydhen ma, y fynnav mires orth an awel ha’n howlsplann aga honan; nyns yw an pyth a wrons dhe devyans an ys y’n parkow, mes an nerth a yllir kavoes diworta yn ewn. Tus re wrug devnydh an gwyns nans yw kansblydhyow; i a dhrehevis melinyow-wyns rag mala ys ha gul bara. An melinyow-gwyns nowydh a wra tredan, hag a allsa bos usys rag mala ys, mes ynwedh rag meur a ober arall. Ha tredan a yll bos gwrys diworth howlsplann, ow kul devnydh a bannellow howlyek.

Seulabrys, rag Goeldheys, yth esa unn dra a-rag an alter nag o boes a neb sort. Pyth o henna? Glowenn yth o. Nans yw hanterkans blydhen, tonnasow glow a vedha leskys rag tommhe chiow, ha rag gul tredan. Nyns o hemma da rag an ayrgylgh, ha lemmyn y hwodhon bos an loskvann na skila vras rag toemmheans an norvys.

Yn Kernow, nans yw hanterkans blydhen, nyns esa saw unn gresenn dredanek, desedhys ogas dhe Heyl, hag ow leski glow; y nerth o 70 MW. Wosa y dhegeans yn 1973, Kernow a ynborthas oll hy thredan diworth Pow Sows. Mes yn 1991, y feu sevys yn Delyowboll an kynsa tredanva-wyns. Nyns o saw an kynsa yn Kernow, mes an kynsa y’n Ruvaneth Unys, 4 MW hy galloesedh. An nessa tredanva-wyns yn Kernow hag y’n Ruvaneth Unys a veu sevys yn 1992 dhe Grows Gorlann; drefenn hy bos ogas dhe’n fordh A30, yth o gwelys gans lies tremenyas. An bobel a wodhya bos

fenten nowydh a nerth devedhys, ha bos Kernow y'n voward hy displegyans.

Melinyow a'n oes na o byghan lowr, 30 meter aga ughelder, ha puphuni ow kwruthyl 400 kW a dredan. Byttegyns, yth esa tus er aga fynn, dres oll pan vynnas korforeth nihonek sevel melinyow war Woenyow S. Brieg, tyller gwelys gans lies avel sans. Orth penn an vilvlydhen yth esa a-dro dhe hwegh tredanva-gwyns yn Kernow. Ha teknologieth owth avonsya, y feu sevys tredanvaow-gwyns y'n mor, gans melinyow marthys brassa, rag ensampel ogas dhe anow an heyl Mersey yn Pow Sows. Yn skon yth esa tolow gorra an melinyow bras ma war dhor ynwedh. An melinyow yn Delyowboll hag yn Krows Korlann a veu tennys, ha re bras gorrys y'ga le. An re nowydh yw 100 meter ughel, ha puphuni a wra moy es 2 MW a dredan.

Awos aga ughelder, hewel yns i. Ytho y hwrons chanjya semlant an tiredh. Yndella yma lies den fest er aga fynn, ow krodhvolas aga bos ow tistrui tekter an pow. Nyns ov vy unnver. My a gyv teg semlant an melinyow, marthys gwell ages touryow an linennow tredan. Tus a grodhvol ynwedh orth an tros a wrons. Rag chekkya hemma, y kerdhis ogas dhe velin-wyns vras. Ow tos war-tu ha'n velin erbynn an gwyns, y hyllis hy glewes 200 meter pell; mes nivel an tros o isella ages tros an keth gwyns ow sia y'n gwydh. War du arall an velin, hy thros o kreffa; bys 500 meter y hyllis y glewes.

Y'n kansblydhen ma, y feu dallethys hyns nowydh arall dhe wul tredan. Hemm yw dre bannellow hag a denn

nerth war ewn diworth howlspynn. Yn kynsa, y tallethsyn aga gweles war do chiow, mes y'n hwegh blydhen eus passys y's gwelyn moy ha moy yn parkow, yn tredanvaow howlyek. Yma tus a grodhvol orth an re ma ynwedh. I a lever na yll an dor bos devnydhys na fella rag ammeth. My re glewas y hyllir gorra deveas dhe beuri yn-dann an panellow, mes ny welis bythkweth deveas yn park a'n par na. Ytho ny gar tus koll a dhor ammeth rag panellow howlyek. Dhymmo vy, an koll a dhor yn-dann jjiow nowydh yw pals godrosekka.

My a erviras mos dhe weles deneythva howlyek yn nes. Ny vynn timerel py onan. Ha my ow nesa war droes, y hwelis arwoedh ow timerel "Entrans difennys", ha nebes pella y redyis "Trespasoryon a vydh darsywys". Mes ynwedh yth esa "Vysytoryon a vydh pysics dhe ombresentya orth an soedhva". Y'n kas ma, y tybis ow bos vysytor, ha kerdhes war-tu ha'n gresenn rag hwilas an soedhva. Ny's gwelis. Mes y hwelis kloes, ughel hag antreusadow, ha warnedhi moy a arwoedhyow: "Omwithewgh a-ves!" "Peryll a vernans: tredan a voltedh ughel". Ny assayis treusi an gloes. My a gerdhas yntra an gloes ha'n ke koth a-dro dhe'n dor hag o park seulabrys. Pub kans meter a-hys an gloes yth esa kamera, gans y warnyans y honan: "Waryewgh: kameras a gylgh klos".

Lemmyn yma moy ages 50 tredanva howlyek yn Kernow, ha moy es 500 melin-wyns. War-barth, mars usi an Howl ow splanna ha'n gwyns ow hwytha, i a wra neb 350 MW a dredan;

hemm yw pypkemmys moy a dredan gwrys yn Kernow ages dell o gwrys dre an gresenn goth ogas dhe Heyl; ha ny wra defola an ayrgylgh, ny wra toemmhe an norvys. Kepar dell o Kernow rych yn sten, kober ha pri-gwynn, ynwedh yth yw rych yn howlspynn hag awel.

Kler yw bos ha melinyow-gwyns ha parkow howlyek taklow a wra ranna an bobel. Re yw rag, re erell yw erbyn. Py par kevarwoedhyans a yllyn kavoes diworth an fydh? Wel, nyns eus travythy war ewn; gwyns ha howlspynn yw menegys y'n Bibel, dell glewsyn y'n tressa lennans, mes heb mar nyns eus menek vyth a fatell kavoes tredan diworta. Ytho, res yw prederi a-dro dhe fatell dyghtya pythow an norvys. Salm 19: "Dhe'n Arloedh yma an nor ha myns usi ynno : an norvys, ha'n re usi trigys ynno". Kyn kernyn Kernow, res yw ledanhe agan golok dhe vires orth an planet yn tien. Diwedh mis-Du y fydh kuntelles bras yn Paris a-dro dhe janj hin an norvys. Gwren pysi rag unnverheans ynter an kenedhlow, ma na vo an re boghosek ow kodhevel moy ages an re golusek.

Mernansow

Drog yw genen derivas mernans diw Vardhes Gorsedh Kernow a vri.

1. Joy Stevenson aswonny's yn ta rag hy hwedhlow y'n rannnyeth sowsnek a Gernow, skoedhyores an yeth kernewek ynwedh, pup-prys freth rag Kernow avel bro dhiblans - ha bardh an Orsedh.

2. Marjorie Trevanion, gwedhwe's kyns Bardh Meur Denis Trevanion, a

verwis yn Sen Ostell, 103 bloedh hy oes. Marjorie o Bardhes an Yeth ha seweni liesgweythy yn kesstrifow yeth an Orsedh. Marjorie a dheuth dhe'n Orsedh yn Penntorr warlyna ha ni a grys hy bos an kottha bardh.

Dyskadoryon

Dydh rag Dyskadoryon yw restrys gans **Kesva an Taves Kernewek** dhe'n 10ves a vis-Hedra dhe Lys Kernow ow talleth dhe 10.30. **Albert Bock** a wra kewsel a-dro dhe leveryans. Pella derivadow a-dhiworth **Maureen Pierce**, Skrifennyades an Gesva.

Gwari Nowydh

Gwari nowydh gans an skriker Alan M. Kent a vydh gwelys yn lies tyller yn Kernow mis-Hedra. An gwari yw henwys *National Minority* (Minorieth Kenedhlek) hag yw settyes yn Kernow yn 1901. Rag godhvos moy, pella kedhlow ha rol an tylleryow, kestav:

alanm.kent@btinternet.com

poken mir orth: **www.gwaryteg.com**

An Forum ~ Akademi Kernewek??

Synsyt veu kuntelles byghan mis-Gwynngala, gans Jori Ansell avel kaderyer, rag kewsel a-dro dhe sevel Akademi an Yeth Kernewek. Ny wodhon namoy y'n eur ma, marnas MAGA dhe worfenna dhe Nadeilik

keffrys ha'n Keskowethyans. Mes y fydh kuntelles igor dhe'n 3a a vis-Hedra, Lys Kernow, Truru, dhe 10 eur, kaderyer an Bardh Meur, Merv Davey, rag klewes an pyth yw profys erbynn an termyn a dheu. Pella derivadow dhe holya.

argemmynn:
An Nowodhow

Nowodhow berr yn Kernewek, Radyo Kernow, 5 eur dohajdhweyth dy'Sul.

Nawbedrek

A yll'ta dismygi an ger a naw lytherenn? Py lies ger a moy es 3 lytherenn a yll'ta kavoes; res yw dhis devnydhya pub lytherenn unnweyth yn pub ger ha res yw dhis devnydhya an lytherenn yn kres an pedrek yn pub ger.

E	D	H
D	B	U
L	E	D

Gorthyp mis-Gwynngala: diogeleddh

Servis Eglos
dydhya avisys

An Revrond Jane Kneebone a dhannvon kedhlow a-dro dhe'n servis a dheu:

4^a a-vis Hedra Eglos an Bluw Tresulwedhen. Goldheys, 3 eur.

Pella derivadow a-dhiworth:

Rev Jane Kneebone

☎ 01637 873135, ☎ 07966 703924

janekeebone@gmail.com

argemmynn:
Gwerthji Kernewek

Keskewsel, 24 Plen an Varghas, Ryskammel, PL32 ☎ 01840 211725 (dyghtyer Jerri Jeffries).

www.keskewsel.com

argemmynn:
Radyo an Gernewegva

Radyo an Gernewegva yw towlenn radyo yn Kernewek pub seythun; restrys yw gans Matthew Clarke ha dell leverir yth yw an gwella ilow ha kows y'gan taves kernewek. Y hyllir goslowes orth:

www.anradyo.com

An Gannas niver 466 mis-Hedra 2015 dyllys gans © Kowethas an Yeth Kernewek ISSN 1469 705X

An Gannas 2015